

01.02.2016

Stj/1

§ 98

Sosiaali- ja terveydenhuollon asiakas- ja potilasmaksujen periminen v. 2016 alkaen

HEL 2015-013285 T 02 05 00

Päätös

Kaupunginhallitus päätti sosiaali- ja terveydenhuollon asiakas- ja potilasmaksuja koskevana linjauksina seuraavaa:

1. sosiaali- ja terveydenhuollon asiakas- ja potilasmaksulain ja -asetuksen mukaiset maksut peritään vain indeksien mukaisesti korotettuina
2. nykyiset asiakas- ja potilasmaksuvapautukset pidetään voimassa ja uusia asiakas- ja potilasryhmiä ei vapauteta asiakas- ja potilasmaksuista
3. terveyskeskusmaksua ei peritä helsinkiläisiltä

Käsittely

Vastaehdotus:

Hannu Oskala: Kaupunginhallitus päättää sosiaali- ja terveydenhuollon asiakas- ja potilasmaksuja koskevana linjauksina seuraavaa:

1. sosiaali- ja terveydenhuollon asiakas- ja potilasmaksulain ja -asetuksen mukaiset maksut peritään vain indeksien mukaisesti korotettuina
2. nykyiset asiakas- ja potilasmaksuvapautukset pidetään voimassa ja uusia asiakas- ja potilasryhmiä ei vapauteta asiakas- ja potilasmaksuista
3. terveyskeskusmaksua ei peritä helsinkiläisiltä

Kannattaja: Pilvi Torsti

Kaupunginhallitus hyväksyi yksimielisesti Hannu Oskalan vastaehdotuksen mukaisesti muutetun ehdotuksen.

Esittelijä

apulaiskaupunginjohtaja
Laura Rätty

Lisätiedot

Marja-Liisa Rautanen, kaupunginsihteeri, puhelin: 310 36184
marja-liisa.rautanen(a)hel.fi

01.02.2016

Stj/1

Liitteet

- 1 Kaupunginhallituksen päätös 14.2.2000 § 197
- 2 Varhaiskasvatusviraston lausunto 14.1.2016
- 3 OKM Kuntakirje 08 12 2015 vakamaksuista
- 4 päivähoitomaksujen korotus 2016

Muutoksenhaku

Oikaisuvaatimusohje, kaupunginhallitus

Otteet

Ote

Vetoomusten esittäjät

Otteen liitteet

Esitysteksti

Oikaisuvaatimusohje, kaupunginhallitus

Liite 1

Liite 2

Liite 3

Liite 4

Päätösehdotus

Kaupunginhallitus päättää sosiaali- ja terveydenhuollon asiakas- ja potilasmaksuja koskevin linjauksina seuraavaa:

1. sosiaali- ja terveydenhuollon asiakas- ja potilasmaksut peritään sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksulain ja -asetuksen mukaisten enimmäismäärien suuruisina
2. nykyiset asiakas- ja potilasmaksuvapautukset pidetään voimassa ja uusia asiakas- ja potilasryhmiä ei vapauteta asiakas- ja potilasmaksuista.

Esittelijän perustelut

Lähtökohdat

Valtioneuvosto on antanut 19.11.2015 asetuksen 1350/2015 sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun asetuksen muuttamisesta. Laista ja asetuksista tulevia asiakasmaksuja sekä maksuja koskevia tuloarvoja tarkistetaan joka toinen vuosi voimaan tulevilla indeksitarkistuksilla. Aiempiin tehtyihin tarkistuksiin nähden muutoksena on se, että tasasuuruisia asiakasmaksujen enimmäismääriä korotetaan indeksikorotuksen lisäksi 27,5 prosentilla, jolloin kokonaiskorotukseksi muodostuu runsaat 29 prosenttia. Tasasuuruisten maksujen korotuksella tavoitellaan hallitusohjelman mukaisesti 150 miljoonan euron li-

säystä maksukertymään. Helsingin osuus on tästä arviolta 10 prosenttia.

Varhaiskasvatuksen asiakasmaksuista (päivähoitomaksu) säädetään sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetussa laissa (734/1992) ja sen nojalla annetussa asetuksessa (912/1992). Muut varhaiskasvatustoimintaan liittyvät maksut määräytyvät erillislainsäädännön mukaisesti. Varhaiskasvatuksen asiakasmaksujen tulorajat tarkistetaan joka toinen vuosi yleisen ansiotasoindeksin mukaan ja varhaiskasvatuksen maksujen euromäärät sosiaali- ja terveystoimen hintaindeksin mukaan. Viimeksi indeksitarkistukset on tehty marraskuussa 2013 ja niiden mukaiset euromäärät tulivat voimaan 1.8.2014. Valtioneuvoston asetus 1350/2015 ei koske varhaiskasvatuksen maksuja. Opetus- ja kulttuuriministeriö valmistelee hallituksen esitystä varhaiskasvatuksen asiakasmaksulainsäädännöksi, joka korvaisi vuodelta 1992 olevan sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain ja asetuksen varhaiskasvatuksen osalta. Uudistuksen tavoitteena on lisätä kuntien asiakasmaksukertymää vuodesta 2017 alkaen 54 miljoonaa euroa. Uuden asiakasmaksulain on tarkoitus tulla voimaan 1.8.2016 yhdessä asiakasmaksulain indeksikorotusten kanssa.

Maksuja koskevat aiemmat päätökset

Helsingin kaupunginhallitus päätti 14.2.2000 § 197 potilasmaksuja koskevana linjauksinaan seuraavaa:

- terveydenhuollon potilasmaksut peritään edelleenkin sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksulain ja -asetuksen mukaisten enimmäismäärien suuruisina
- mitään potilasryhmää ei vapauteta potilasmaksuista
- uusi laitoshoidon perusmaksu otetaan käyttöön terveyslautakunnan päätöksellä, koska kysymyksessä ei kaupunginhallituksen mielestä ole periaatteellisesti tai taloudellisesti merkittävä potilasmaksu.

Edellä olevaa linjausta on noudatettu siitä lähtien, lukuun ottamatta terveyskeskusmaksua, jonka poistaminen helsinkiläisiltä hyväksyttiin vuoden 2013 talousarvion hyväksymisen yhteydessä.

Lisäksi rintamaveteraanit ja sotainvalidit on vapautettu päivystysmaksusta ja rintamaveteraanit ajanvarauspoliklinikkamaksuista. Rintamaveteraaneilta ja heidän lisäksi henkilöltä, jolla on todistus miinanraivaustehtävään osallistumisesta, ei saa periä maksua hampaiden tarkastuksesta, ehkäisevästä hoidosta eikä protetiikkaan liittyvästä kliinisestä työstä.

Sosiaalilautakunta on edelleen 2.12.2008 päättänyt, että seuraavista palveluista peritään sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain ja asetuksen mukaiset enimmäismaksut 1.1.2009 alkaen:

- palvelut joita kunta järjestää omaishoitajan vapaapäivän ajaksi ja jotka korvaavat omaishoitajan antamaa hoitoa ja huolenpitoa (laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista 6 b §)
- maksu pitkäaikaisesta laitoshoidosta (laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista 7 c §)
- enintään puoli tuntia kestävä tilapäinen kotipalvelukäynti (laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista 3 §)
- lyhytaikainen laitoshoido (laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista 12 §)
- vain joko päivällä tai yöllä sosiaalihuollon laitoksessa annettu hoito (laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista 13 §)
- kuntoutushoido (laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista 14 §)
- maksukaton ylittymisen jälkeen lyhytaikaista laitoshoidosta perittävä maksu (laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista 26 a §)

Lisäksi sosiaalilautakunta päätti, että 1.1.2009 lukien sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain 7 §:n 2 ja 3 momentin perusteella lastensuojelulain mukaisena avohuollon tukitoimena, sijaishuoltona tai jälkihuoltona järjestetystä perhehoidosta, laitoshuollosta tai asumispalvelusta lapsen tai nuoren tuloista perittävä maksu on enintään sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun asetuksen 20 §:n määrätyn enimmäismäärän suuruinen.

Voimassa olevien päätösten nojalla sosiaali- ja terveystieteiden valtuudet korottaa hintoja ilman erillisiä päätöksiä. Vuoden 2016 alusta lukien maksuja ei ole korotettu vaan asia on tullut lautakunnan esityksenä kaupunginhallituksen käsiteltäväksi ja linjattavaksi.

Varhaiskasvatuksen asiakasmaksuja (päivähoitomaksu) on peritty sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksulain ja -asetuksen mukaisten enimmäismäärien suuruusina lukuun ottamatta perheen toiseksi nuorimasta kokopäivähoidossa olevasta lapsesta perittävää päivähoitomaksua, joka on 40 euroa kuukaudessa vähemmän kaikissa tuloluokissa kuin sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain mukainen asiakasmaksu edellyttää. Sisaralennuksen käyttöönotosta 1.8.2008 lukien on päätetty sosiaalilautakunnassa 17.6.2008 § 285. Lasten päivähoiton asiakasmaksujen tarkistamisesta sosiaalilautakun-

ta päätti 7.2.2012 § 31 ja tarkistetut maksut tuliosvat voimaan 1.8.2012. Päivähoidon enimmäismaksujen perimisestä ja em. sisaralennuksesta on päätetty varhaiskasvatuslautakunnassa 11.2.2014 § 27. Sisaralennuksen vaikutus asiakasmaksujen tulokertymään on vuositasolla noin 1,6 milj. euroa tuloja vähentävä.

Päivähoitomaksu määritellään aina perheen tulojen perusteella. Päivähoidosta määrätty maksu voidaan harkinnanvaraisesti yksittäistapauksessa jättää perimättä tai sitä voidaan alentaa siltä osin kuin maksun periminen vaarantaa perheen toimeentulon edellytyksiä, lakisääteisen elatusvelvollisuuden toteuttamista tai jos siihen on syytä huollolliset näkökohdat huomioon ottaen. Vuonna 2015 varhaiskasvatusvirastolle tuli 442 hakemusta, jotka koskivat harkinnanvaraisia maksunalennuksia tai perimättä jättämissä.

Sosiaali- ja terveyslautakunnan päätös 15.12.2015

Sosiaali- ja terveyslautakunta päätti 15.12.2015 § 377 äänin 11-0 (tyhjiä 2) käsitellessään palveluasumisen osavuorokautisen hoidon ja päivätoiminnan asiakasmaksuja palauttaa asian uudelleen valmisteltavaksi palautusehdotuksessa esitetyillä perusteluilla. Palautusehdotuksen mukaan asia esitettiin palautettavaksi uuteen valmisteluun kunnes kaupunginhallitus on käsitellyt valtioneuvoston asiakasmaksuasetuksen 1350/2015 aiempia käytäntöjä huomattavasti korkeampien maksuluokkien käyttöönoton Helsingissä. Palautusehdotuksessa todettiin edelleen, että maksuasetus tuli kuntien tietoon vasta marraskuun lopussa eikä asetuksen sisältämiä asioita ole voitu käsitellä sen paremmin poliittisina päätöksinä kuin v. 2016 budjetin valmistelussakaan. Valtioneuvosto päättää asetuksen sisällöstä, mutta jättää kuntien harkintaan maksuhaarukan käytön. Lautakunta näin ollen esittää, että kaupunginhallitus käsittelee uudelleen asetuksen sallimien maksuluokkien käyttöönoton ja viranhaltijoille myönnetyn delegointimahdollisuuden.

Valtioneuvoston asiakasmaksuasetuksen talousvaikutukset

Helsingin sosiaali- ja terveyspalvelujen talousarviokohtaan tulot ovat yhteensä noin 180 miljoonaa euroa, josta asiakasmaksujen osuus on noin 115 miljoonaa euroa. Sosiaalihuollon maksut muodostavat noin 2/3 perityistä asiakasmaksuista, loput 1/3 on terveydenhuollon maksuja. Ei-tulosidonnaisten maksujen osuus on noin 32 miljoonaa euroa. Euro-määräisesti pääosa (yli 70 %) sosiaali- ja terveydenhuollon perimistä asiakasmaksuista on tulosidonnaisia maksuja, joiden osalta maksut nousisivat vain indeksikorotuksen verran (1,7 %).

Ei-tulosidonnaisista maksuista merkittävimmät ovat Helsingissä suun terveydenhuollon maksut (11,7 milj. e), akuuttisairaanhoidon hoitopäivämaksu (9,5 milj. e), poliklinikka- ja päivystysmaksut (yhteensä 3,6

milj. e) sekä psykiatrian potilasmaksut (1,4 milj. e). Ei-tulosidonnaisista maksuista vajaa 10 % kohdentuu sosiaalihuollon maksuihin.

Pelkän indeksikorotuksen vaikutus ei-tulosidonnaisiin maksuihin (32 milj. e) on vuositasolla noin 0,5 milj. euroa.

Täysimääräisten korotusten vaikutukset (yhdessä indeksikorotuksen kanssa) ovat arviolta 8,5 milj. euroa. Taloudellisten vaikutusten arviointia hankaloittaa se, että maksukatto nousee ainoastaan indeksin verran, jolloin maksukatto täytyy aiempaa nopeammin aiempaa useammalla. Helsinkiläisille myönnetään vuosittain noin 6 500 vapaakorttia, joista runsaat puolet kaupungin toimesta ja loput HUSissa (8 000 korttia joista arviolta runsas 3 000 helsinkiläisille).

Arviossa lähtökohtana on, että noin 2/3 (21 milj. euroa) ei-tulosidonnaisista maksuista muodostuu suun terveydenhuollon maksuista ja akuut-tisairaanhoidon hoitopäivämaksuista. Suun terveydenhuollon maksut ovat maksukatton ulkopuolella ja laitoshuollosta maksukatton ylittymisen jälkeen perittävä ylläpitomaksu nousisi asetuksen mukaisesti vastaavalla enimmäiskorotuksella (29 %) kuin muutkin ei-tulosidonnaiset maksut. Loppujen maksujen osalta on arvioitu maksukatton vievän 1/3 korotuksesta.

Pelkästä erilliskorotuksesta luopuminen merkitsisi Helsingin osalta siis noin 8 milj. euron tulonmenetystä. Lisäksi todettakoon, että HUSin valtuuston 16.12.2015 päättämä pelkässä indeksikorotuksessa pysyttäytymisen merkitsee karkeasti arvioiden vajaan 7 milj. euroa Helsingin kaupungin osalta, kun korotuksen vaikutukseksi oli arvioitu 18,5 milj. euroa koko HUSin tasolla.

Valtioneuvoston asetus 1350/2015 ei koske varhaiskasvatuksen maksuja.

Kannanotto maksujen korotuksiin

Maksukorotuksia ei ole huomioitu kaupungin talousarviossa, mutta lisääntynyt tulokertymä vahvistaa kaupungin tulopohjaa ja osaltaan lisää mahdollisuuksia rahoittaa sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja.

Maksuilla on tärkeä osuus paitsi tulojen keräämisen näkökulmasta myös eräissä palveluissa kysynnän ohjaamisen näkökulmasta. Esimerkiksi kela-korvauksen tason heikentäminen suun terveydenhuollossa tuo potilaita enenevässä määrin julkisen terveydenhuollon piiriin, mikä kehitys edelleen saattaisi vahvistua, mikäli hintoja ei korotettaisi.

Esittelijä toteaa, että mikäli kunnat päätyvät hyvin erilaisiin maksulinjauksiin, potilaat saattavat hakeutua siihen kuntaan, jossa asiakasmaksut ovat pienimmät.

Esittelijä katsoo, että Helsinki on niin suuri osa julkisesta taloudesta, että sen ei tule, etenkin muista kunnista poiketen, jättää noudattamatta valtioneuvoston asetuksen mahdollistamia enimmäismaksuja. Uusista maksuvapautuksista ei myöskään tule tehdä asiakas- tai potilasryhmiä koskevia päätöksiä. Liitteenä 1 oleva kaupunginhallituksen päätös 14.2.2000 § 197 on siten edelleenkin linjauksena tarkoituksenmukainen ja se on ainoastaan tarpeen päivittää päätösehdotuksen mukaisesti.

Esittelijä toteaa, että varhaiskasvatuksen osalta on odotettava opetus- ja kulttuuriministeriössä parhaillaan valmisteltavana olevaa hallituksen esitystä varhaiskasvatuksen asiakasmaksulainsäädännöksi ja siitä aiheutuvia toimenpiteitä.

Terveyskeskusmaksu

Muista pääkaupunkiseudun kunnista poiketen Helsinki lopetti terveyskeskusmaksun perimisen helsinkiläisiltä vuoden 2013 alusta. Terveyskeskusmaksun bruttotuotto oli 4,2 milj. euroa. Nettotuotto perinnän kulujen (ml. luottotappiot) jälkeen arvioitiin 3,1 milj. euroksi. Terveyskeskusmaksun suuruus on muuttunut vuonna 2012 käytössä olleesta 13,80 eurosta asetuksen mahdollistamaan 20,90 euron enimmäismaksuun. Uusilla hinnoilla terveyskeskusmaksun nettotuotoksi voidaan täten arvioida noin 5 miljoonaa euroa. Terveyskeskusmaksu on poistettu kaupunginvaltuuston päätöksellä vuoden 2013 talousarvion hyväksymisen yhteydessä. Kaupunginhallituksella ei ole tarvetta antaa tältä osin erillistä ohjetta.

Johtosääntömääräykset

Kaupunginhallituksen johtosäännön 7 §:n 12 kohdan mukaan kaupunginvaltuusto

- päättää taloudellisesti tai periaatteellisesti merkittävän uuden sosiaalihuollon asiakasmaksun tai terveydenhuollon potilasmaksun käyttöön ottamisesta tai tällaisen maksun käytöstä luopumisesta

Sosiaali- ja terveystoimen johtosäännön 4 §:n 3 kohdan mukaan lautakunnan tehtävänä on

- päättää asiakas- ja potilasmaksuista ja hinnoista kaupunginhallituksen tarvittaessa erikseen antamien ohjeiden mukaisesti sekä muista maksuista, vuokrista ja korvauksista sekä hyväksyä perusteet, joiden mukaan viranhaltija päättää mainituista asioista.

01.02.2016

Stj/1

Varhaiskasvatustoimen johtosäännön 4 §:n 3 kohdan mukaan lautakunnan tehtävänä on

- päättää hinnoista, maksuista, asiakasmaksuista kaupunginhallituksen tarvittaessa erikseen antamien ohjeiden mukaisesti, vuokrista ja korvauksista sekä hyväksyä perusteet, joiden mukaan viranhaltija päättää mainituista asioista.

Esittelijä toteaa, että mainitut toimivaltaa koskevat johtosääntömääräykset ovat kaupunginvaltuuston hyväksymiä. Valtakunnallinen sosiaali- ja terveystoimen kokonaisuudistus ja kaupungin johtamisjärjestelmän uudistus huomioon ottaen hallinnollisten johtosääntömääräysten ja niihin perustuvien delegointimääräysten muuttamista ei ole syytä valmistella ennen suuria toimintaympäristössä tulossa olevia organisatiouudistuksia, joiden yhteydessä kaikki vastaavat määräykset käydään läpi.

Asia on valmisteltu yhteistyössä sosiaali- ja terveysviraston, varhaiskasvatusviraston sekä kaupunginkanslian talous- ja suunnitteluosaston kanssa.

Sosiaali- ja terveysviraston lausunto sisältyy päätöshistoriaan. Varhaiskasvatusviraston lausunto, opetus- ja kulttuuriministeriön kirje (10.12.2015) varhaiskasvatuksen asiakasmaksujen indeksitarkistuksesta ja asiakasmaksujen muutoksesta 1.8.2016 jälkeen sekä varhaiskasvatusviraston arvio maksukertymän muutoksesta 1.8.2016 jälkeen ovat liitteinä 2 - 4.

Asiaan liittyvät kaupunginhallitukselle saapuneet vetoomukset ym. on jaettu erikseen kaupunginhallituksen jäsenille.

Esittelijä

apulaiskaupunginjohtaja
Laura Rätty

Lisätiedot

Marja-Liisa Rautanen, kaupunginsihteeri, puhelin: 310 36184
marja-liisa.rautanen(a)hel.fi

Liitteet

- 1 Kaupunginhallituksen päätös 14.2.2000 § 197
- 2 Varhaiskasvatusviraston lausunto 14.1.2016
- 3 OKM Kuntakirje 08 12 2015 vakamaksuista
- 4 päivähoitomaksujen korotus 2016

Muutoksenhaku

Oikaisuvaatimusohje, kaupunginhallitus

01.02.2016

Stj/1

Otteet

Ote

Vetoomusten esittäjät

Otteen liitteet

Esitysteksti

Oikaisuvaatimusohje, kaupungin-
hallitus

Liite 1

Liite 2

Liite 3

Liite 4

Tiedoksi

Sosiaali- ja terveyslautakunta
Varhaiskasvatuslautakunta
Sosiaali- ja terveystyövirasto
Varhaiskasvatusvirasto
Kaupunginkanslia

Päätöshistoria

Kaupunginhallitus 25.01.2016 § 72

HEL 2015-013285 T 02 05 00

Päätös

Kaupunginhallitus päätti panna asian pöydälle.

Käsittely

25.01.2016 Pöydälle

Kaupunginhallitus päätti panna asian yksimielisesti pöydälle Lasse
Männistön ehdotuksesta.

Esittelijä

apulaiskaupunginjohtaja
Ritva Viljanen

Lisätiedot

Marja-Liisa Rautanen, kaupunginsihteeri, puhelin: 310 36184
marja-liisa.rautanen(a)hel.fi

Sosiaali- ja terveystyövirasto 8.1.2016

HEL 2015-013285 T 02 05 00

Postiosoite

PL 10
00099 HELSINGIN KAUPUNKI
kaupunginkanslia@hel.fi

Käyntiosoite

Pohjoisesplanadi 11-13
Helsinki 17
<http://www.hel.fi/kaupunginkanslia>

Puhelin

+358 9 310 1641

Faksi

+358 9 655 783

Y-tunnus

0201256-6

Tilinro

FI0680001200062637

Alv.nro

FI02012566

01.02.2016

Stj/1

Lähtökohdat

Valtioneuvosto on antanut 19.11.2015 asetuksen 1350/2015 sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun asetuksen muuttamisesta. Laista ja asetuksista tulevia asiakasmaksuja sekä maksuja koskevia tulo- ja kulu-eräjä tarkistetaan joka toinen vuosi voimaan tulevilla indeksitarkistuksilla. Aiempaan tehtyihin tarkistuksiin nähden muutoksena on se, että tasasuuruisten asiakasmaksujen enimmäismääriä korotetaan indeksikorotuksen lisäksi 27,5 prosentilla, jolloin kokonaiskorotukseksi muodostuu runsaat 29 prosenttia. Tasasuuruisten maksujen korotuksella tavoitellaan hallitusohjelman mukaisesti 150 miljoonan euron lisäystä maksukertymään. .

Kaupunginkanslia on pyytänyt sosiaali- ja terveysvirastolta lausuntoa asiakasmaksulain ja -asetuksen mukaisten enimmäismaksujen perimisestä.

Maksuja koskevat aiemmat päätökset

Helsingin kaupunginhallitus päätti 7.2.2000 § 197 potilasmaksuja koskevana linjauksinaan seuraavaa:

- terveydenhuollon potilasmaksut peritään edelleenkin sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksulain ja -asetuksen mukaisten enimmäismäärien suuruisina
- mitään potilasryhmää ei vapauteta potilasmaksuista
- uusi laitoshoidon perusmaksu otetaan käyttöön terveyslautakunnan päätöksellä, koska kysymyksessä ei kaupunginhallituksen mielestä ole periaatteellisesti tai taloudellisesti merkittävä potilasmaksu.

Edellä olevaa linjausta on noudatettu siitä lähtien, lukuun ottamatta terveyskeskusmaksua, jonka poistaminen hyväksyttiin vuoden 2013 talousarvion hyväksymisen yhteydessä.

Sosiaalilautakunta on edelleen 2.12.2008 päättänyt, että seuraavista palveluista peritään sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain ja asetuksen mukaiset enimmäismaksut 1.1.2009 alkaen:

- palvelut joita kunta järjestää omaishoitajan vapaapäivän ajaksi ja jotka korvaavat omaishoitajan antamaa hoitoa ja huolenpitoa (laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista 6 b §)

- maksu pitkäaikaisesta laitoshoidosta (laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista 7 c §)
- enintään puoli tuntia kestävä tilapäinen kotipalvelukäynti (laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista 3 §)
- lyhytaikainen laitushoito (laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista 12 §)
- vain joko päivällä tai yöllä sosiaalihuollon laitoksessa annettu hoito (laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista 13 §)
- kuntoutushoito (laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista 14 §)
- maksukaton ylittymisen jälkeen lyhytaikaista laitoshoidosta perittävä maksu (laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista 26 a §)

Lisäksi sosiaalilautakunta päätti, että 1.1.2009 lukien sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain 7 § 2 ja 3 momentin perusteella lastensuojelulain mukaisena avohuollon tukitoimena, sijaishuolto- tai jälkihuolto- järjestetystä perhehoidosta, laitoshuollosta tai asumispalvelusta lapsen tai nuoren tuloista perittävä maksu on enintään sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun asetuksen 20 § määrätyn enimmäismäärän suuruinen.

Olemassa olevien päätösten valossa virastolla olisi ollut valtuudet korottaa hintoja ilman erillisiä päätöksiä.

Sosiaali- ja terveyslautakunnan päätös 15.12.2015

Sosiaali- ja terveyslautakunta päätti 15.12.2015 § 377 äänin 11-1 (tyhjiä 2) käsitellessään palveluasumisen osavuorokautisen hoidon ja päivätoiminnan asiakasmaksuja palauttaa asian uudelleen valmisteltavaksi palautusehdotuksessa esitetyillä perusteluilla. Palautusehdotuksen mukaan asia esitettiin palautettavaksi uuteen valmisteluun kunnes kaupunginhallitus on käsitellyt valtioneuvoston asiakasmaksuasetuksen 1350/2015 aiempia käytäntöjä huomattavasti korkeampien maksuluokkien käyttöönoton Helsingissä. Palautusehdotuksessa todettiin edelleen, että maksuasetus tuli kuntien tietoon vasta marraskuun lopussa eikä asetuksen sisältämiä asioita ole voitu käsitellä sen paremmin poliittisina päätöksinä kuin v.2016 budjetin valmistelussakaan. Valtioneuvosto päättää asetuksen sisällöstä, mutta jättää kuntien harkintaan maksuhaarukan käytön. Lautakunta näin ollen esittää, että kaupunginhallitus käsittelee uudelleen asetuksen sallimien maksuluokkien käyttöönoton ja viranhaltijoille myönnetyn delegointimahdollisuuden.

Valtioneuvoston asiakasmaksuasetuksen talousvaikutukset

Postiosoite
PL 10
00099 HELSINGIN KAUPUNKI
kaupunginkanslia@hel.fi

Käyntiosoite
Pohjoisesplanadi 11-13
Helsinki 17
<http://www.hel.fi/kaupunginkanslia>

Puhelin
+358 9 310 1641
Faksi
+358 9 655 783

Y-tunnus
0201256-6

Tilinro
FI0680001200062637
Alv.nro
FI02012566

Sosiaali- ja terveystalouden talousarviokohdan tulot ovat yhteensä noin 180 miljoonaa euroa, josta asiakasmaksujen osuus on noin 115 miljoonaa euroa. Sosiaalihuollon maksut muodostavat noin 2/3 perityistä asiakasmaksuista, lopun 1/3 ollessa terveydenhuollon maksuja. Ei-tulosidonnaisten maksujen osuus on noin 32 miljoonaa euroa. Euro-määräisesti pääosa (yli 70 %) sosiaali- ja terveydenhuollon perimistä asiakasmaksuista on tulosidonnaisia maksuja, joiden osalta maksut nousisivat vain indeksikorotuksen verran (1,7 %)

Ei-tulosidonnaisista maksuista merkittävimmät ovat Helsingissä suun terveydenhuollon maksut (11,7 milj. e), akuuttisairaanhoidon hoitopäivämaksu (9,5 milj. e), poliklinikka- ja päivystysmaksut (yhteensä 3,6 milj. e) sekä psykiatrian potilasmaksut (1,4 milj. e). Ei-tulosidonnaisista maksuista vajaa 10 % kohdentuu sosiaalihuollon maksuihin.

Pelkän indeksikorotuksen vaikutus ei-tulosidonnaisiin maksuihin (32 milj. e) on vuositasolla noin 0,5 milj. euroa.

Täysimääräisten korotusten vaikutukset (yhdessä indeksikorotuksen kanssa) ovat arviolta 8,5 milj. euroa. Taloudellisten vaikutusten arviointia hankaloittaa se, että maksukatto nousee ainoastaan indeksin verran, jolloin maksukatto täyttyy aiempaa nopeammin aiempaa useammalla. Helsingiläisille myönnetään vuosittain noin 6500 vapaakorttia, joista runsaat puolet kaupungin toimesta ja loput HUSissa (8000 korttia joista arviolta runsas 3000 helsinkiläisille).

Arviossa lähtökohtana on, että noin 2/3 (21 milj. euroa) ei-tulosidonnaisista maksuista muodostuu suun terveydenhuollon maksuista ja akuuttisairaanhoidon hoitopäivämaksuista. Suun terveydenhuollon maksut ovat maksukaton ulkopuolella ja laitoshuollosta maksukaton ylittymisen jälkeen perittävä ylläpitomaksu nousisi asetuksen mukaisesti vastavalla enimmäiskorotuksella (29 %) kuin muutkin ei-tulosidonnaiset maksut. Loppujen maksujen osalta on arvioitu maksukaton syövä 1/3 korotuksesta.

Pelkästä erilliskorotuksesta luopuminen merkitsisi Helsingin osalta siis noin 8 milj. euron tulonmenetystä. Vertailun vuoksi todettakoon, että HUSin valtuuston 16.12.2015 päättämä pelkässä indeksikorotuksessa pysyttäytyminen merkitsee karkeasti arvioiden vajaan 7 milj. euron lisäkustannusta Helsingin kaupungille, kun korotuksen vaikutukseksi oli arvioitu 18,5 milj. e koko HUS tasolla.

Kannanotto maksujen korotuksiin

Maksunkorotuksia ei ole huomioitu kaupungin talousarviossa, mutta lisääntynyt tulokertymä vahvistaisi kaupungin tulopohjaa ja täten toisi

vastaavan suuruisen pelivaran sosiaali- ja terveydenhuollon tiukkaan rahoitukseen.

Maksuilla on tärkeä rooli paitsi tulojen keräämisen näkökulmasta myös eräissä palveluissa kysynnän ohjaamisen näkökulmasta. Esimerkiksi kela-korvauksen tason heikentäminen suun terveydenhuollossa tuo potilaita enenevässä määrin julkisen terveydenhuollon piiriin, mikä kehitys edelleen saattaisi vahvistua mikäli hintoja ei korotettaisi.

Maksujen korotusta harkittaessa tulisi ottaa huomioon se, että mikäli kunnat päätyvät hyvin erilaisiin maksulinjauksiin, saattavat potilaat haakeutua siihen kuntaan, jossa asiakasmaksut ovat pienimmät.

Lisäksi yhtenä näkökulmana tulee ottaa huomioon se, että vuonna 2019 tulossa olevan sote-uudistuksen yhteydessä nyt päätettävänä olevat kaupunkikohtaiset maksulinjaukset tulevat joka tapauksessa menettämään merkityksensä, koska kunnat eivät enää jatkossa ole päättämässä asiasta. Käytännössä kyse on siis kolmeksi vuodeksi tehtävästä päätöksestä.

Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskus katsoo, että Helsingin ei tulisi, etenkin muista kunnista poiketen, olla noudattamatta valtioneuvoston asetuksen mahdollistamia enimmäismaksuja.

Terveyskeskusmaksu

Muista pääkaupunkiseudun kunnista poiketen Helsinki lopetti terveyskeskusmaksun perimisen helsinkiläisiltä vuoden 2013 alusta. Terveyskeskusmaksun bruttotuotto oli 4,2 milj. euroa. Nettotuotto perinnän kuluja (ml. luottotappiot) jälkeen arvioitiin 3,1 milj. euroksi. Terveyskeskusmaksun suuruus on muuttunut vuonna 2012 käytössä olleesta 13,80 eurosta asetuksen mahdollistamaan 20,90 euron enimmäismaksuun. Uusilla hinnoilla terveyskeskusmaksun nettotuotoksi voidaan täten arvioida noin 5 miljoonaa euroa.

Kaupunginhallituksen ottaessa kantaa ja päättäessä maksunkorotuksista, on perusteltua että se samalla ottaa kantaa myös terveyskeskusmaksuun.

Lisätiedot

Jussi Lind, talous- ja strategiapäällikkö, puhelin: 310 42246
jussi.lind(a)hel.fi

Sosiaali- ja terveyslautakunta 15.12.2015 § 377

HEL 2015-013285 T 02 05 00

Postiosoite

PL 10
00099 HELSINGIN KAUPUNKI
kaupunginkanslia@hel.fi

Käyntiosoite

Pohjoisesplanadi 11-13
Helsinki 17
<http://www.hel.fi/kaupunginkanslia>

Puhelin

+358 9 310 1641

Faksi

+358 9 655 783

Y-tunnus

0201256-6

Tilinro

FI0680001200062637

Alv.nro

FI02012566

01.02.2016

Stj/1

Päätös

Lautakunta päätti palauttaa asian puheenjohtaja Anttilan esityksestä uudelleen valmisteltavaksi palautusehdotuksessa esitetyillä perusteluilla.

Käsittely

15.12.2015 Palautettiin

Palautusehdotus:

Maija Anttila: Lautakunta päättää palauttaa asian uuteen valmisteluun kunnes kaupunginhallitus on käsitellyt VN asiakasmaksuasetuksen 1350/2015 aiempia käytäntöjä huomattavasti korkeampien maksuluokkien käyttöönoton Helsingissä. Maksuasetus tuli kuntien tietoon vasta marraskuun lopussa eikä asetuksen sisältämiä asioita ole voitu käsitellä sen paremmin poliittisina päätöksinä kuin v.2016 budjetin valmisteluissaan.

Valtioneuvosto päättää asetuksen sisällöstä, mutta jättää kuntien harkintaan maksuhaarukan käytön. Kaupunginhallitus on v.2000 tehnyt päätöksen, minkä pohjalta viranhaltijoille delegoitiin päätösvalta panna maksuasetus täytäntöön käyttäen aina maksuasetuksen korkeinta luokkaa. Silloisen kaupunginhallituksen linjauksen perusteena oli käytäntö, jolloin maksuasetuksen tasoja nostettiin pääsääntöisesti vain indeksien mukaisesti. Nyt tehty VN päätös nostaa asetuksen mukaisia maksuja noin 30%. Tilanne poikkeaa siten erittäin radikaalisti v.2000 päätöksen tilanteesta.

Näin ollen lautakunta esittää, että kaupunginhallitus käsitelisi uudelleen asetuksen sallimien maksuluokkien käyttöönoton ja viranhaltijoille myönnetyn delegointimahdollisuuden.

Kannattaja: Tuomas Tuure

1 äänestys

JAA-ehdotus: Esityksen mukaan

EI-ehdotus: Lautakunta päättää palauttaa asian uuteen valmisteluun kunnes kaupunginhallitus on käsitellyt VN asiakasmaksuasetuksen 1350/2015 aiempia käytäntöjä huomattavasti korkeampien maksuluokkien käyttöönoton Helsingissä. Maksuasetus tuli kuntien tietoon vasta marraskuun lopussa eikä asetuksen sisältämiä asioita ole voitu käsitellä sen paremmin poliittisina päätöksinä kuin v.2016 budjetin valmisteluissaan. Valtioneuvosto päättää asetuksen sisällöstä, mutta jättää kuntien harkintaan maksuhaarukan käytön. Kaupunginhallitus on v.2000 tehnyt päätöksen, minkä pohjalta viranhaltijoille delegoitiin pää-

tösvalta panna maksuasetus täytäntöön käyttäen aina maksuasetuksen korkeinta luokkaa. Silloisen kaupunginhallituksen linjauksen perusteena oli käytäntö, jolloin maksuasetuksen tasoja nostettiin pääsääntöisesti vain indeksien mukaisesti. Nyt tehty VN päätös nostaa asetuksen mukaisia maksuja noin 30%. Tilanne poikkeaa siten erittäin radikaalisti v.2000 päätöksenteon tilanteesta. Näin ollen lautakunta esittää, että kaupunginhallitus käsittelisi uudelleen asetuksen sallimien maksuluokkien käyttöönoton ja viranhaltijoille myönnetyn delegointimahdollisuuden.

Jaa-äännet: 0

Ei-äännet: 11

Maija Anttila, Sirpa Asko-Seljavaara, Gunvor Brettschneider, Joonas Leppänen, Jouko Malinen, Laura Nordström, Tuula Salo, Hannu Tuominen, Tuomas Tuure, Markku Vuorinen, Anna Vuorjoki

Tyhjä: 2

Sami Heistaro, Seija Muurinen

Poissa: 0

Sosiaali- ja terveyslautakunta hyväksyi puheenjohtaja Maija Anttilan palautusehdotuksen äänin 11 - 0 (tyhjiä 2).

Esittelijä

virastopäällikkö
Hannu Juvonen

Lisätiedot

Elise Färlin, erityissuunnittelija, puhelin: 310 43440
elise.farlin(a)hel.fi